

الگوسازی و رفتار مربیان در تربیت اسلامی از منظر نهج البلاغه

احسان خلیلی

دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی، گروه ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، ایران،

چکیده

«سرمشق گیری و الگوپذیری»، مهم ترین و کاربردی ترین نوع شناخت و یادگیری در همه دوران زندگی است. بر همین اساس، یکی از روش های تربیت، تربیت به وسیله الگو است، که می توان آن را «روش الگویی» نامید. این روش در سرتاسر زندگی و ابعاد مختلف آن کاربرد دارد و از آن جا که محتوای تربیت را به صورت عینی و عملی ارائه می دهد، در انتقال مفاهیم و آموزش برنامه های تربیتی، بسیار مؤثر است. شاید به همین دلیل است که در منابع اسلامی، بر بهره گیری از الگو و پیروی از اسوه های حسنه تأکید شده است. اسلام در ترسیم برنامه روزانه مسلمانان، پیوسته روش «الگوپذیری» را متذکر شده، و آنان را به حضور مستمر و به موقع در جایگاه الگوهای شایسته الهی فرا می خواند و از الگوهای ناشایست برحذر میدارد. تأثیرپذیری انسان از محیط و گرایش او به تقلید را می توان از مبانی اثرگذاری این روش نام برد. این مقاله به بیان جایگاه الگو در تربیت دینی بر اساس دستور العمل های قرآن و دیدگاههای امام علی (ع) در نهج البلاغه پرداخته است. در ابتدا مفهوم تربیت، تربیت دینی و الگوی تربیتی به اختصار معرفی و سپس شیوه الگوسازی قرآن کریم و نهج البلاغه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. و در ادامه به بیان روش ها و راهکارهای علمی و عملی تربیت بر اساس دیدگاه های امام علی (ع) در نهج البلاغه پرداخته و در ارائه راهکارها و شیوه ها به ابعاد عاطفی و درونی انسان ها توجه بسیاری شده است. پرداختن به این نوع نگرش ها در تمام شیوه ها از جمله الگوبرداری و پیشگیری، تذکر و یادآوری، محبت و مدارا، عبرت آموزی و بصیرت آفرینی و بالأخره عفو، تغافل و تشویق و تنبیه به منظور تربیت انسان، نیاز عاطفی و مقتضای فطرت انسان ها است، که از دیدگاه های گوناگون قابل بحث است.

واژگان کلیدی: الگوسازی، رفتار، مربیان، نهج البلاغه، قرآن.